

УДК 81

**ПЕРЕКЛАД СКЛАДНОЇ КОМПЛЕМЕНТАЦІЇ В ТВОРАХ
АНГЛІЙСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ-ДИСТОПІЇ
«1984» ДЖОРДЖА ОРВЕЛА**

Пушкар Тетяна Миколаївна,

к.п.н., доцент

Борова Валентина Дмитрівна,

студентка

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Анотація: Публікація актуалізує питання адекватного перекладу складної комплементациї з англійської мови на українську. Робота містить огляд варіантів адекватного перекладу складного додатка. У роботі наведені зразки адекватного перекладу на прикладі літературного твору англійського письменника.

Ключові слова: калькування, граматична трансформація, адекватний переклад, прямий переклад, підрядне речення

У науковій розвідці розглянуто питання перекладу граматичної конструкції «Складна комплементация», тобто складного додатку з англійської мови на українську. Основний акцент зроблено на різноманітті варіантів перекладу складного додатку в залежності від складових цієї конструкції, а саме:

1. Категорії, до якої відноситься дієслово, яким виражений присудок речення і після якого вжитий складний додаток;
2. Безособової форми дієслова, якою виражена дієслівна частина складного додатка – інфінітив, дієприкметник теперішнього часу або дієприкметник минулого часу.

Попри те, що зазвичай переклад складного додатку не викликає

особливих складнощів, іноді можна зустріти випадки неадекватного перекладу складного додатку. Саме цим і зумовлена актуальність даного дослідження.

Як правило, найпоширенішою помилкою при перекладі складного додатку з англійської мови на українську є калькування з російської мови (найпоширеніший приклад – калькування «лежачий» замість адекватного перекладу «той, що лежить»). Цілком очевидно, що така помилка не тільки є граматично неправильною, а й здатна спотворити зміст речення, що є неприпустимим при перекладі.

Якщо ми говоримо про складний додаток як складову літературного твору, не зайвим буде зауважити, що суть твору, зв'язок між усіма складовими повинні бути збережені при перекладі. Адекватний переклад складного додатку сприятиме правильному сприйняттю та вірному трактуванню твору реципієнтом.

З усіх типів перекладацьких трансформацій (перестановки, заміни, додавання та опущення) для адекватного перекладу складної комплементарії, як правило, використовуються заміни та опущення.

Якщо дієслівна частина складного додатка виражена інфінітивом, перекладач має можливість застосувати один з п'яти варіантів трансформацій.

Загалом, найпоширеніша форма перекладу – складнопідрядне речення із підрядним з'ясувальним реченням, де англійському інфінітиву відповідає особова форма дієслова-присудка.

У тексті роману-дистопії Орвела наявний приклад такого речення:

He paused as though he expected Winston to speak. – Він зробив паузу, наче очікуючи, що Вінстон заговорить.

Ще один досить поширений варіант перекладу – трансформація інфінітива на форму умовного способу дієслова у складі з'ясувального підрядного речення, яке вводиться сполучником «щоб»:

I want everyone to be corrupt to the bones. – Я хочу, щоб всі зав'язли по самісіньку шию в гріхах та злочинах.

Зустрічається також переклад інфінітива особовою формою дієслова в

складі підрядного речення-дodatка, яке вводиться сполучником «як»:

He heard Julia snap her teeth together. – Він почув, як Джулія клацнула зубами, стискаючи їх.

До менш поширених варіантів можна віднести перенесення ролі головних членів речення з однієї пари підмет-присудок (іменник-дієслово) на іншу: Already on the walk from the station the May sunshine had made him feel dirty and etiolated, a creature of indoors, with the sooty dust of London in the pores of his skin. – Вже під час прогулянки від станції він відчув себе брудним та хворобливим через травневе сонце, такою собі кімнатною істотою, найдрібніші пори якої були забиті лондонською пилюкою.

Певна річ, зустрічається і прямий переклад, як-от:

The gin made him [Winston] shudder. – Джин змусив його [Вінстона] здригнутися.

Якщо ми говоримо про дієприкметник теперішнього часу, варіанти перекладу, знову ж таки, різняться в залежності від структури речення мови оригіналу. Можна взагалі опустити дієприкметник, якщо це не вплине на сенс речення:

He had seen it [the book] lying in the window of a frowsy little junk-shop in a slummy quarter of the town (just what quarter he did not know remember) and had been stricken immediately by an overwhelming desire to possess it [the book]. - Він бачив його [щоденник] на вітрині маленької занедбаної крамниці лахмітника у нетряному кварталі міста (в якому саме, він не пам'ятав) і тоді ж його охопило непереборне бажання володіти ним [щоденником].

Можна застосувати введення підрядного речення:

Winston could hear the blood singing in his ears. - Вінстон чув, як кров шумить у нього у вухах.

Що ж до дієприкметника минулого часу, то крім прямого перекладу, існує можливість трансформація дієприкметника на дієслівний іменник:

Did you go and see the prisoners hanged yesterday? - Ти ходив учора дивитися на повішання полонених?

Отже, виявлено, що обрання способу перекладу складного додатка напряму залежить від структури речення, в яке введена вищезгадана граматична конструкція. Головне правило, якого слід дотримуватися – правильно підбирати варіант перекладу, щоб уникнути калькування з російської мови та зберегти сенс речення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу – Київ: Видавництво при Київському державному університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1982
2. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013
3. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову – TEMPUS, Флоренція-Страсбург-Гранада-Київ, 1997
4. Орвелл Д. 1984: роман-антиутопія (українськомовний переклад)
5. Orwell G. 1984 / G. Orwell. – Hong Kong: Enrich Spot Ltd, 2016